

Seminaari-iltapäivä 28.4.2022

Aika: torstaina 28.4.2022 klo 12-16

Kutsutut:

- Jukka Haapamäki, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
- Ulla-Maija Forsberg, Tieteellisten seurain valtuuskunta
- Tuula Hämäläinen, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Juha Herrala, Tampereen yliopisto
- Nina Hyvönen, Kansalliskirjasto
- Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulu
- Mira Juppi, Savonia ammattikorkeakoulu
- Matti Kajaste, opetus- ja kulttuuriministeriö
- Pekka Karhula, Helsingin yliopisto
- Timo Taskinen, Jyväskylän yliopisto
- Aila Louhelainen, Oulun yliopisto
- Anssi Mälkki, Helsingin yliopisto
- Aija Kaitera, Helsingin yliopisto
- Johanna Moisio, Tieteentekijöiden liitto
- Petri Mäntysaari, Hanken Svenska handelshögskolan
- Susanna Nykyri, Tampereen yliopisto
- Soile Ollila, Business Finland
- Jussi-Pekka Pispala, Tampereen yliopisto
- Jaakko Riihimäki, Suomen ammattikorkeakoulujen tietohallintojohtajien Aapa-verkosto
- Mari Riipinen, Turun yliopisto
- Tomi Rosti, Itä-Suomen yliopisto
- Tiina Nokkala, Turun ammattikorkeakoulu
- Kalle-Antti Suominen, Turun yliopisto
- Liisa Suvikumpu, Säätiöt ja rahastot ry
- Martin Löfman, Säätiöt ja rahastot ry
- Laura Taajamaa, Suomen Akatemia
- Hanna-Mari Puuska, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy, sihteeri
- Walter Rydman, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- Tiina Strengell, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Vieraat:

- Joonas Nikkanen, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy

ICT Solutions for Brilliant Minds

CSC – TIETEEN TIETOTEKNIIKAN KESKUS OY

Keilaranta 14, PL 405, 02101 Espoo, puh. 09 457 2001,
Y-tunnus 0920632-0, www.csc.fi

CSC – IT CENTER FOR SCIENCE LTD.

Keilaranta 14, P.O. BOX 405, FI-02101 Espoo, Finland, Tel. +358 9 457 2001
VAT number FI09206320, www.csc.fi

Kokouksen päätökset

3. Tutkimustietovarannon tiedontuottajien liittymisprosessi

- Tarkennetaan liittymisprosessiin kuvausta siitä, että päätösvalta tutkimustietovarantoon liittymisestä on Opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ohjausryhmällä on konsultatiivinen rooli. Viedään liittymisprosessin kuvaus tarkennuksen jälkeen ministeriön ohjausryhmään hyväksyttäväksi.
- CSC valmistelee esityksen yksittäisten tutkijoiden näkökulmasta.

4. Tutkimustietovarannon tietojen hyödyntäminen

- Otetaan jatkosuunnittelussa huomioon käyttöoikeuden tarkastuspisteet tai aikaraja

6. Avoimen tieteen ja tutkimuksen seurantaindikaattorit Tiedejatutkimus.fi -portaaliin, katsaus luonnoksiin

- Välitetään Henriikka Mustajoelle viesti tulla esittelemään avoimen tieteen seurantaindikaattoreita ohjausryhmään.

Asialista

2. Kokouksen avaus ja työjärjestyksen hyväksyminen

- Puheenjohtaja avasi kokouksen 12.03

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja [Liite 1](#)

- Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta.

4. Tutkimustietovarannon tiedontuottajien liittymisprosessi (Rydman) [Liite 2](#)

- Ideana liittymisprosessissa on se, että on tiedettävä, onko liittynyt tutkimustoimija vai ei.
- Verkkolomake, jolta tiedot liittyvästä organisaatiosta saadaan
- Lomakkeen tiedot toimitetaan ministeriölle, joka tekee arvon
 - Mikäli liittynyt ei ole tutkimustoimija tai tapaus on epäselvä, keskustellaan liittymisestä ohjausryhmässä. Päätösvalta liittymisestä on kuitenkin ministeriössä.
 - Selvät tapaukset (liittynyt on tutkimustoimija) tuodaan tiedoksi ohjausryhmään.
- Tiedeuutisten ja rahoitushakujen tietojen toimitus jää prosessin ulkopuolelle.
- Keskustelua:
 - Jos kaksi organisaatiota liittyy toisiinsa, kuinka hoidetaan siirtymäaika? Kuinka vanhat organisaatiot siivotaan pois, kun esim. toiminta lakkautuu?

- Tästä tuoreena esimerkkinä Tampereen yliopisto
- Organisaatioiden yhdistymiset täytyy käsitellä tapauskohtaisesti. Vanhat tiedot näytetään yleensä uusiin sisällytettynä.
- Rahoittajien tapauksessa kysyttävä rahoittajilta.
- Mikä on tämä asian päättävä ohjausryhmä?
 - Tutkimushallinnon tietovirtojen ja tutkimustietovarannon ohjausryhmä päättää näistä asioista
 - Ei ole kyse päätöksestä eli ei tehdä hallintopäätöksiä eikä päätöksestä ole valitusoikeuksia.
 - OKM rekisterinpitäjä ja lain tulkinta OKM:n vastuulla. Ohjausryhmällä on konsultatiivinen rooli.

--> *Tarkennetaan kaavioon*

- Viedään liittymisprosessin kuvaus tarkennuksen jälkeen ministeriön ohjausryhmään hyväksyttäväksi.
- Montako säätiötä käyttäjinä?
 - Palataan säätiöiden näkemyksiin tarkemmin myöhemmin.
- Onko näin, että yksittäiset tutkijat pääsevät omaan dataansa käsiksi vain, jos heillä on affiliaatio omaan organisaatioon? Miten käy, kun affiliaatio päättyy, esim. jäädessä eläkkeellä? Pääseekö tietoihin käsiksi sen jälkeen?
 - *CSC valmistelee kyseisestä teemasta esityksen, jotta saadaan selvennettyä tilannetta yksittäisen tutkijan kohdalta.*

--> Hyväksytään liittymisprosessi yllä kuvatulla muutoksella

5. Tutkimustietovarannon tietojen hyödyntäminen (Nikkanen) [Liite 3](#)

- **Käyttötapaukset tietojen hyödyntämiseen rajapinnasta ja luvittaminen**
 - Taustana: tietovarantoon on kerrytetty tietoa suomalaisesta tutkimuksesta ja jatkossa tiedon hyödyntämistä edistetään muilla tahoilla
 - Laissa määritelty kohtia, jotka mahdollistavat tietojen jatko-ohjelmien hyödyntämisen.
 - Aikataulu: tämän vuoden loppupuolella on tarkoitus julkaista ensimmäinen versio hyödynnettäväksi ainakin joidenkin tietokokonaisuuksien osalta.
 - Eriytetty avoimet tietokokonaisuudet ja lukurajoitetut kokonaisuudet
- **Rajapinnan käyttöoikeuden prosessin luonnos**
 - Alustavaa käyttöoikeusprosessia määritelty
 - Keskeistä myös rajapinnan osalta on kohdassa 3 käsitelty tutkimustoimija / ei tutkimustoimija – kysymys

- Tutkimustoimija saa avoimet tietokokonaisuudet käyttöön. Tutkimustoimijalla on myös mahdollista saada käyttöönsä luvittavat tutkijan tiedot. Tämä vaatii kuitenkin luvitusta tutkijalta.
- Ei-tutkimustoimija voi hakea ainoastaan luvitettuja tietokokonaisuuksia.
- Käyttöoikeuden haussa keskeisenä kysymyksenä on tiedon käyttötarkoitus: Mihin tietoja hyödynnetään? Käyttötarkoitus on olennaista tutkijalle, joka tietoja luvittaa.
- Keskustelua:
 - Oltiin sitä mieltä, että käyttöoikeudella pitäisi olla aikaraja tai toistaiseksi voimassaoleville tarkistuspisteitä.
 - Todettiin, että näin voisi olla erityisesti ei-tutkimustoimijoille. *Otetaan huomioon jatkosuunnittelussa.*
 - Huomioitiin, että tässä erotetaan tutkimustoimijat ja yritykset: Avoimen data direktiivissä on syrjäntäkielto, onko tätä otettu huomioon rajapinnan käyttöoikeuksia miettiessä?
 - Todettiin, että huomio on hyvä. Direktiivissä dataa on ajateltu ehkä enemmän tutkimusaineistojen osalta, tutkimustietovarannon tiedot ovat enemmän metatietoja.
 - Nostettiin esiin, että tutkimustietovarannon tiedot eivät ole avointa dataa – Koskeeko direktiivi tätä?
 - Olisi hyvä tietää, missä dataa aiotaan käyttää ja määritellä sen pohjalta oikeudet. Se, että onko toimijat yrityksiä voi olla joissakin tapauksissa vaikea tulkita, esimerkkinä kilpaurheilun tutkimuskeskus tiedon hyödyntäjänä.
 - Tarkennettiin, että tutkimustoimija vs ei tutkimustoimija -raja on laissa määritelty, tulkintaa on hyvä jatkossa selventää.
 - Kysyttiin luvitukseen liittyen, sitä antaako tutkija luvan aina kaikille vai erikseen eri tahoille?
 - Tutkija voi antaa luvan myös organisaation sisällä useaan eri käyttötarkoitukseen. Nämä listataan tutkijan tiedot -työkaluun.
 - Kuinka luvan peruminen tapahtuu?
 - Kun tutkija peruuttaa luvan, tiedot lakkaavat tulemasta rajapinnasta eli tieto ei ole jatkossa enää saatavilla.
 - Kerrottiin, että Virta –palvelussa on törmätty siihen, että toimijan sijaan sovellus kysyy ja haluaa luvan. Onko tällaista mahdollisuutta mietitty? Esimerkkinä kolmannen osapuolen sovellus palvelun käyttäjänä.
 - Luvittava taho määritellään aina etukäteen.

- Tutkitaan mahdollisuutta, kuinka ulkoisesta sovelluksesta voitaisiin ohjata käyttäjä suoraan luvittamaan tälle sovellukselle.
- Nostettiin esiin avoimen tieteen seurantaan liittyen, että organisaatioille voisi olla hyödyllistä, että tutkija jakaa omia tietojaan eteenpäin. Onko tiedot lupapyyntöistä saatavilla? Tässä yhteydessä pohdittiin, että tutkijalle voi tulla ajatus siitä, että ensin ei antanut lupaa, mutta myöhemmin huomaakin jakamisen olevan hyödyllistä.
 - Luvittaminen on vielä teknisesti työn alla, mutta tätä asiaa on mietitty.
 - Nyt on suunniteltu, että olisi saatavissa tieto siitä, että tutkija on tehnyt profiilin, mutta ei siitä, kuinka paljon lupia on annettu.
 - Huomioitava, että tutkijoiden vaivaaminen ei ole hyväksi ja haasteena on aktivoida tutkijoita muuttamaan tietojaan suhteellisen pienistä pyynnöistä.
 - Tämä on myös organisatorinen, ei ainoastaan tutkijaan liittyvä kysymys. Tästä on esimerkkinä aktiviteettien kirjaaminen, kun ne eivät ole pakollisia.
 - Olisi hyvä arvioida, vaaditaanko aina tutkijan suostumusta vai voiko organisaatio tehdä jotain tutkijan puolesta? Tässä on kuitenkin ollut taustalla MyData –ajatus, jolloin tutkija voi aina hallita omia tietojaan.
 - Luvitus koskee vain tutkijan profiilitietoja ja aktiviteettitietoja – muut tiedot ovat vapaammin jaettavissa.
- Palataan myöhemmin kysymykseen siitä, että tunnisteita saataisiin mahdollisimman laajasti organisaatioista ja tietoja saataisiin linkitettyä tutkijaan.

6. Tutkijan tiedot -kokonaisuuden tilannekatsaus (Nikkanen) [Liite 4](#)

- Piloteista VTT:ltä tullut tietoa. Aallolta ja Tampereen yliopistolta tietoja odotetaan.
- Tutkijan tietojen siirron aikataulun suhteen tulossa kyselyä organisaatioille OKM:ltä. Kysely liittyy erityisesti tutkijan tiedot -työkalun lanseerauksen aikatauluun ja sen viestintään.
- Keskustelu:
 - Miksi kirjautuminen tapahtuu ORCIDilla, kun kaikilla tutkijoilla ei sitä ole?
 - Tästä käyty paljon keskustelua ja todettu, että se on ainut tutkijan itse hallinnoitava tunniste ja kaikkien tutkijoiden on mahdollista luoda ORCID -tunniste.

- ORCID toimii tunnisteena, mutta tutkija voi liittää myös ORCIDittomia omaan profiiliin.
 - ORCIDittomien etsiminen ja profiiliin liittäminen on tutkijalle tuplatyö, joten linkityksiä toivotaan organisaatioilta.
- ORCIDia kannatettiin ja todettiin, että se mahdollistaa myös liikkuvien tutkijoiden paremman linkityksen omiin tutkimustuotoksiin.

7. Avoimen tieteen ja tutkimuksen seurantaindikaattorit Tiedejatutkimus.fi -portaaliin, katsaus luonnoksiin (Nikkanen) [Liite 5](#)

- Esittely liittyy joulukuun ohjausryhmässä [esiteltyyn](#) asiaan.
- Tilannekatsaus avoimen tieteen seurantaindikaattoreiden tuomisesta tiedejatutkimus.fi -portaaliin kuvattu liitteessä 5.
- Keskustelu:
 - Visualisointi – julkaisuissa avoimen tieteen osalta ollaan paljon pidemmällä verrattuna esimerkiksi tutkimusaineistoihin. Tämän vuoksi on vaikea arvioida valmiusastetta.
 - Nostettiin esiin, että avoimuus on eri asia julkaisuiden ja aineistojen osalta.
 - Julkaisut täytyy olla avoimia suurella prosentilla, mutta aineistojen osalta on eri asia. Todettiin, että aineistojen osalta on aina arvioitava avoimuutta erikseen.
 - Hyvä ottaa huomioon eri näkökulmien näkyminen konkreettisesti tiedejatutkimus.fi -portaalissa.
 - Oltiin sitä mieltä, että on hienoa, että Suomessa on rakentunut tutkimuksen portaali ja siellä on avoimuus näkyvissä. Detaljitaso vaatii vielä keskustelua. Seurannasta vielä keskustellaan ja sitä muokataan.
 - Näkymää portaalissa on hyvä pohtia vastuullisuuden näkökulmasta, ettei tehdä vääriä tulkintoja
 - Todettiin myös, että datan avoimuudesta ei vielä voi vetää johtopäätöksiä esim. HY:n aineistojen osalta.
 - *Sovittiin, että välitetään Henriikka Mustajoelle viesti tulla esittelemään asiaa ohjausryhmään.*

8. Tiedoksi

- Tiedejatutkimus.fi -portaalin päivitetty tietosuojaseloste: <https://tiedejatutkimus.fi/fi/privacy>

9. Seuraavat kokoukset

- Seuraava ohjausryhmän kokous 16.6. klo 10-12

10. Kokouksen päättäminen

- Puheenjohtaja Haapamäki päätti kokouksen klo 13.

ICT Solutions for Brilliant Minds

CSC – TIETEEN TIETOTEKNIIKAN KESKUS OY

Keilaranta 14, PL 405, 02101 Espoo, puh. 09 457 2001,
Y-tunnus 0920632-0, www.csc.fi

CSC – IT CENTER FOR SCIENCE LTD.

Keilaranta 14, P.O. BOX 405, FI-02101 Espoo, Finland, Tel. +358 9 457 2001
VAT number FI09206320, www.csc.fi